



Plan for lese- og læringsstrategier på Sokndal skole!



Lære å lære!

”At vide hvad man ikke ved-
er og en slags allvidenhed”!

Piet Hein

Sammen skaper vi kunnskap for livet!

Innhold:

Læreplanen -06 s.3
Lese- og læringsstrategier s.4
Hvorfor trenger vi lese- og læringsstrategier? s.5
Tilpasset undervisning s.6
Lese- og læringsstrategier i funksjon s.6
Tilpasset deltakelse s.7
Prinsipper og filosofi s.8
De tre lesefasene s. 9
Lesestrategier s.10
Innlæringsprosess i fire trinn s.11
Plan for småskoletrinnet s.12
Plan for mellomtrinnet s.13
Plan for ungdomstrinnet s.14
Ulike strategier s.15

Læreplanen -06

Prinsipper for opplæring

Læringsplakaten

- Stimulere elevene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning.
- Fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter

Opplæringen skal oppmuntre elevene ved blant annet å klargjøre målene og legge til rette for varierte og målrettede aktiviteter.

Læringsstrategier er fremgangsmåter elevene bruker for å organisere sin egen læring. Det er strategier for å planlegge, gjennomføre og vurdere eget arbeid for å nå nasjonalt fastsatte kompetansemål.

Det innebærer også refleksjoner over nyervervet kunnskap og anvendelse av den i nye situasjoner. Gode læringsstrategier fremmer elevenes motivasjon for læring og evne til å løse vanskelige oppgaver også i videre utdanning, arbeid og fritid.

Hvilke læringsstrategier elevene bruker for individuell læring og læring sammen med andre, vil avhenge av deres forventninger og den aktuelle lærings situasjonen.

Opplæringen skal gi elevene kunnskap om betydningen av egen innsats og om bevisst bruk og utvikling av læringsstrategier.

I Læreplan i norsk om skriftlige tekster heter det: " Det arbeides med å stimulere til lese- og skrive lyst og til å utvikle elevenes lese- og skrivestrategier i en sammenhengende progresjon gjennom hele det 13-årige løpet."

Lese- og læringsstrategier!

Bruken av lese- og læringsstrategier handler om strategier for lesing og forståelse, om bearbeiding, omforming, og gjenskaping av tekst i alle fag.

Lesing er: avkoding x forståelse

Det å bruke enkle lese- og læringsstrategier innebærer at en skal kunne målrette egen lesing, kunne utnytte egne kunnskaper og erfaringer, arbeide med ord og sammenhengende tekst, og vurdere egen forståelse. Etter hvert skal elevene ta i bruk ulike strategier fleksibelt tilpasset tekst og læringsmål.

Elevene trenger å vite og lære om hvilke lese- og læringsmål de skal navigere mot, men også hvilke strategier de kan velge for å sikre måloppnåelse.

Lesesenteret i Stavanger, Engen og Helgevold 2010

Begrepet lese- og læringsstrategier handler om systematiske framgangsmåter elever og lærere bruker for å nå et mål.

Planen omhandler ulike lesestrategier for lesing, og læringsstrategier som også kan betegnes som leseforståelsesstrategier. Det vil si en mental aktivitet som leseren velger for tilegne seg, organisere, og utdype informasjon fra teksten.

Hvorfor trenger vi lese- og læringsstrategier?

- En bygger i stor grad opp sin egen kunnskap.
- Kunnskap overføres ikke automatisk.
- For å lære må en være aktiv.
- En må utvikle strategier for læring. (nyttige verktøy/redskap)
- En må være aktiv i forhold til å bestemme seg for hva, hvorfor og hvordan en skal lære.

Lese- og læringsstrategier brukes for å organisere kunnskap på en oversiktlig måte, som gir økt læringsutbytte. Bevisste lesere kan bruke ulike lese- og læringsstrategier. De kan selv styre og overvåke sin egen tekstforståelse.

Målet er at elevene skal bli metakognitive.

Elevene skal bli bevisste på sin egen læringsprosess.

Det vil si at elevene: - vet hva de skal lære

- vet hvorfor de skal lære
- vet hvordan de skal lære
- vet om de forstår
- vet hva de ikke forstår

Tilpasset undervisning

"Tilpasset opplæring innenfor fellesskapet er grunnleggende elementer i fellesskolen. Opplæringen skal legges til rette slik at elevene skal kunne bidra til fellesskapet og også kunne oppleve glede ved å mestre sine mål."

LK-06 s.33

"Tilpasset opplæring innebærer høy bevissthet i valg av virkemidler med sikte på fremme den enkeltes og fellesskapets læring."

"Kompetanseutviklingen hos den enkelte skjer i et sosialt arbeidsfellesskap. Det er det sosiale fellesskapet som hever kvaliteten på den enkeltes læringsarbeid."

Stortingsmelding nr.16.....og ingen sto igjen.(2006-2007)

Lese- og læringsstrategier i funksjon!

Læring av lese- og læringsstrategier er ikke et hovedmål i seg selv, men det er et mål at alle elever skal lære seg og ta i bruk ulike strategier. Det skal brukes tid på å gi elevene gode redskaper for læring. Det er en møysommelig prosess som må bygges opp over år. Tilegnelsen av gode strategier for lesing og læring, kan ha avgjørende betydning for hvordan elevens mestring blir på ulike områder/fag.

Kunsten blir å gi elevene noen gode lese- og læringsstrategier som fungerer for dem, og som de kan ha nytte av gjennom skolegangen, og for resten av livet.

Stoffet må være tilpasset den enkelte elev, og elevene er avhengige av et trygt og inkluderende miljø, for å utvikle sine evner og anlegg.

Tilpasset deltakelse

Et utvalg av læringsstrategier:

Læresamtale
Tankekart
Strukturert tankekart
Styrkenotater
Kolonnenotater
Spoletekst/fagtekst
Fisken/skjønnlitterær tekst
VØL-skjema
Fri-form-kart
Ordkart
Venn-diagram
Prosess-kart
Strukturkart
Loggskrivning

Klasse –
Undervisning

Spesialundervisning

Tilpasset undervisning og deltakelse for alle elever.

Prinsipper og filosofi

Aktivisere elevenes *bakgrunnskunnskaper*.

Aktiv lesing, lytting og læring.

Diskusjoner og læresamtaler.

Metakognisjon (Vite hva en skal lære og hvordan en lærer..)

Strategisk lesing, skriving og læring.

Bruke **ulike strategier** for læring.

Læreren modellerer.

Aktivt bruk av systemer, mønster og støttestrukturer i undervisningen.

Organisering og læring.

Bakgrunnskunnskapene er viktige for leseforståelsen.

Gode lesere prøver aktivt å få mening ut av det de leser.

Elevene trenger mange anledninger til å snakke med hverandre om hva de lærer.

Gode lesere er metakognitive. De er målrettet, og de vet hvordan man skal angripe tekstene for å få mening ut av dem.

Elevene trenger mange anledninger til å skrive om hva de lærer.

Gode lesere har en intuitiv forståelse av forfatterens håndverk.

Gode lesere kan organisere opplysninger på mange måter for å lære.

Elevene lærer å tenke strategisk når læreren lærer dem disse prosessene direkte ved å forklare og modellere ulike strategier.

Elevene lærer å forstå ved å utføre mange forskjellige tankekrevede aktiviteter med et emne.

Førlesefasen

Lesefasen

Hva er hensikten med lesingen? Mål
Orientering: Se på margtekster, illustrasjoner..
Hva vet du om dette fra før?
-Aktivere bakgrunnskunnskapene
Notere stikkord, lage tankekart, læresamtale
VØL-skjema, tegne , FOSS
Ta vare på notater fra denne fasen.

Velge lesestrategi; stillelesing
høytlesing, parlesing, korlesing
Skumllesing, nærlesing
Lese med blyant i hånden.
Stoppe opp og tenke; forstår jeg?
Læresamtale, stille spørsmål
Hva vil jeg vite mer om?
VØL- skjema, to-kolonne,
Ordkart, leselogg, venn-diagram
Bruke stikkordsliste
Ulike kilder

(Bruke sjekklister)

De tre fasene.
Før, under og etter lesing.

Etterlesefasen

Omforme teksten, strukturere teksten
Gjøre ferdig VØL-skjema
Skrive tekst; spoletekst, rapport
Lage andreutkast.
Bruke tankekart, lage det om til strukturert tankekart.
Kolonnenotat, rammenotat,
Ordkart (begrepskart), tokolonne
Strukturert tankekart og styrkenotater.

Metakognisjon (lærepros.)
Hva har jeg lært?
Dele erfaringer med andre.
Hvilke strategier brukte jeg?
Har jeg nådd målet?
Hva må jeg gjøre for å komme videre?

Lesestrategier

Ulike typer lesestrategier:

Skumlesing	Benyttes når målet er å skaffe seg oversikt over en tekst. Leseren må lese og finne meningsbærende ord i setninger og avsnitt, og utnytte egne kunnskaper for å danne seg et bilde av hva teksten kan dreie seg om. Hva en må se nærmere på og hva en like gjerne kan hoppe over.
Letelesing	Brukes når en er på jakt etter detaljer i en tekst. Hensiktsmessig når en skal finne svar på konkrete spørsmål.
Nærlesing	Det vil si at en at en leser og bearbeider teksten på ulike måter for å lære. Når en nærleser bruker en ulike lese- og læringsstrategier/forståelsesstrategier.
Lineær lesing	Det innebærer å lese en tekst fra en klart definert begynnelse og til slutten.
Ikke-lineær lesing	Kalles også diskontinuerlig lesing, og kreves når en skal lese tekster som ikke har en klar begynnelse eller slutt. Begrepet brukes gjerne for å beskrive lesing av sammensatte tekster.
Stillelesing	Det vil si å lese stille for seg selv. Det er trolig den vanligste lese måten både i skolesamfunnet og for fritidslesing.
Korlesing	Når en leser høyt sammen med andre kaller vi det korlesing. Lesemåten egner seg spesielt godt når målet er å styrke leseflyt. Læreren kan lese sammen med elevene og dermed støtte dem ved å tydeliggjøre uttale av vanskelige eller ukjente ord, modellere intonasjon og skape liv i teksten.
Høytlesing	Eleven leser tekst høyt for seg selv eller for/sammen med andre. Denne lesestrategien er mest vanlig i begynneropplæringen, men også i den videre leseopplæringen.
Opplevelseslesing	Dette er den lese måten elevene oftest bruker i frilesing på skolen og hjemme. Opplevelseslesing gjelder også både skjønnlitteratur og faglitteratur. Den gir leseerfaringer.

Lesesenteret, Engen og Helgevold 2010

Santa og Engen -96

Innlæringsprosess i fire faser!

Fire faser:	Innlæringsprosessen
Introduksjonsfasen	<p>Læreren presenterer læringsstrategien/arbeidsformen, og forklarer hvorfor den kan være et godt hjelpemiddel for å tilegne seg kunnskap. (I denne fasen anbefales at læreren demonstrerer arbeidsformen steg for steg.)</p>
Modell-læringsfasen	<p>Læreren leder elevene steg for steg gjennom den nye læringsstrategien/arbeidsformen, mens en tenker høyt om prosessen, om arbeidets gang og om strukturen. Her bruker en "modellsetninger".</p> <p>I denne fasen inviteres det til elevmedvirkning og til refleksjoner rundt hvorfor og hvordan dette gjøres.</p>
Lærerstyrt veiledning	<p>Elevene prøver ut prosessen. I denne fasen er det viktig å minne elevene på å bruke modellen og "modellsetningene". Her kan en gjerne bruke læresamtale mellom lærer og elev, eller samtale mellom elevene om prosessen, og hvordan denne strategien kan lette kunnskapstilegnelse og læring.</p>
Selvstendig bruk	<p>Elevene kan nå bruke den nye læringsstrategien/arbeidsmåten til selvstendig arbeid.</p> <p>For å tydeliggjøre sammenhengen mellom det de gjør og det de lærer, er det viktig å minne elevene om at produktet deres vil bli vurdert av lærer, men at arbeidsprosessen og deres begrunnelse for å velge den aktuelle strategien/arbeidsformen, skal være gjenstand for egen vurdering, i tillegg vil dette være en faktor i lærerens vurdering.</p>

Plan for innlæring og bruk av lese- og læringsstrategier på småskoletrinnet!

Trinn:	Strategier i bruk:	Valgfritt:
1.trinn	Tankekart Strukturkart (Hvem? Hva?) Fortellingsstruktur/haien Læresamtale	Modellere styrkenotater Modellere strukturert tankekart Personkart
2.trinn	Tankekart/Strukturert kart Strukturkart (Hvem? Hva?) Fortellingsstruktur/haien Modellere styrkenotater Læresamtale Personkart	Modellere VØL-skjema Modellere ordkart Fri-form-kart
3.trinn	Tankekart/Strukturert kart Styrkenotater Strukturkart (Hvem? Hva?) Fortellingsstruktur/haien Læresamtale Ordkart Personkart Fri-form-kart	Modellere VØL-skjema Modellere BISON-overblikk
4.trinn	Tankekart/Strukturert kart Styrkenotater Strukturkart (Hvem? Hva?) Fortellingsstruktur/haien Læresamtale Ord-kart Forfatterens håndverk (sjangerlære) VØL-skjema Nøkkelord Kolonnenotat Innføring i spoletekst/fagtekst Innføring i BISON-overblikk Kunne velge og kombinere noen strategier.	Rammenotat Læringslogg Personkart Prosesskart i matematikk Fri-form-kart

Plan for innlæring og bruk av lese- og læringsstrategier på mellomtrinnet!

Trinn:	Strategier til bruk:	Valgfritt:
<p>5.trinn</p> <p>Elevne skal lære seg flere av strategiene og kunne velge blant dem.</p>	<p>Tankekart Strukturert tankekart Styrkenotater Strukturkart (Hvem? Hva?) Spoletekst/fagtekst Fortellingsstruktur/haien Læresamtale Ord-kart Forfatterens håndverk (sjangerlære, virkemidler) VØL-skjema Nøkkelord Kolonnenotat BISON-overblikk Fri-form-kart Prosesskart i matematikk</p>	<p>Personkart Venn-diagram Læringslogg Fri-form- kart Rammenotat Læringslogg FOSS (RAV)</p>
<p>6.trinn</p> <p>Elevne skal lære seg flere av strategiene og kunne kombinere og velge blant dem.</p>	<p>De samme som 5.trinn pluss: Rammenotat</p>	<p>Personkart Selektiv understreking Venn diagram/ SAM-skjema FOSS (RAV) Læringslogg</p>
<p>7.trinn</p> <p>Elevne skal lære nye strategier og kunne kombinere og velge blant dem.</p>	<p>De samme som 6.trinn pluss: Venn-diagram(SAM-skjema) Innføring i FOSS-skjema.</p>	<p>Personkart Selektiv understreking Læringslogg</p>

Plan for innlæring og bruk av lese- og læringsstrategier på ungdomstrinnet!

Trinn:	Strategier til bruk:	Tillegg:
<p>8.trinn</p> <p>Elevne skal kunne flere av strategien, og kunne kombinere og velge blant dem.</p> <p>De skal finne de strategiene som passer best for dem.</p>	<p>Tankekart</p> <p>Strukturert kart</p> <p>Styrkenotater</p> <p>Fagtekst/Spoletekst</p> <p>Tekststruktur/haien</p> <p>Ordkart</p> <p>Læresamtale</p> <p>Forfatterens håndverk (sjangere, virkemidler)</p> <p>VØL-skjema</p> <p>Nøkkelord</p> <p>Kolonnenotat</p> <p>Rammenotat</p> <p>Prosess-kart (matematikk)</p> <p>BISON-overblikk</p> <p>Venn-diagram(SAM-skjema)</p> <p>FOSS-skjema (RAV)</p> <p>Fri-form-kart</p>	<p>Personkart</p> <p>Strukturkart (Hva? Hvem?..)</p> <p>Selektiv understreking</p> <p>Læringslogg</p>
<p>9.trinn</p>	<p>Samme som 8.trinn pluss:</p> <p>Læringslogg</p>	<p>Selektiv understreking</p> <p>Personkart</p> <p>Strukturkart</p>
<p>10.trinn</p>	<p>Samme som 9.trinn pluss:</p> <p>Selektiv understreking</p>	<p>KOM-tekst</p> <p>Personkart</p> <p>Strukturkart</p>

Ulike læringsstrategier og noen eksempler:

1. Tankekart
2. Strukturert tankekart
3. Styrkenotater
4. Strukturkart
5. Tekststruktur/haien
6. Læresamtale
7. Personkart
8. Fri-form-kart
9. Ordkart
10. VØL-skjema
11. Kolonnenotat
12. BISON-overblikk
13. Prosesskart i matematikk
14. Fagtekst/spoletekst
15. Nøkkelord
16. Rammenotat
17. Venn-diagram
18. Forfatterens håndverk
19. FOSS (forholdet mellom spørsmål og svar)
20. Læringslogg
21. Selektiv understreking
22. KOM-tekst

Se vedlegg til planen!

:

